

శతనంవత్సమాన్రచంద్రదర్శిన

శ్చశతాభిషేకవిధిః

అథాతశ్చతాభిషేకవిధిం పాత్యభ్యాస్యామశ్చతనంవత్సర
 వినస్సహస్రచంద్రదర్శినశ్చౌదగయనః పూర్వమాణపక్షే
 ద్యేనక్షత్రే బ్రాహ్మణానన్నేనపరితౌష్య పుణ్యాహంవా
 యిత్యా దేవయజ్ఞనొల్లెఖనప్రథత్యా ప్రణీతపాత్రాంతం
 త్యాచౌత్తాయ వీహిభిర్యవైర్వాచతురశ్చిం స్థండిలం
 త్యా తత్ర ప్రధానకలశం నిధాయ ప్రధానం గంధ
 ప్తఫలైరవకీర్య ఇంద్రాదికృమేణ దక్షిణోత్తరాకల
 గాస్తాపయిత్యా తిరఃపవిత్రం నిధాయ శుద్ధోదకేనపూర
 యిత్యా మధ్యే ప్రధానకలశం రత్నైరవకీర్యాహతవాస
 హచ్ఛాద్యగంధపుష్పైరలంకృత్య మధ్యే ప్రధానకలశే
 బ్రహ్మణమావాహయేదింద్రాదీంశ్చకృమేణ, ప్రజాపతి
 మావాహయామి । పరమేష్ఠినమావాహయామి । చతుర్ముఖ
 మావాహయామి । హిరణ్యగర్భమావాహయామి ఇత్యా
 చాహ్యా పరిధానప్రథత్యగ్నిముఖాంతం త్యా దేవతా
 మర్చయత్యాపాహిషా మయోభువఃకథితిసృభిహిరణ్యగ-
 ర్భకథి చతస్సభిః, పవమానస్సువర్జనఃకథ్యనువాకేనచమా-
 జ్ఞయిత్యాధైతాగంధపుష్పధూపదీపైరముష్మే నమో
 ముష్మేనమకథ్యన్నేనాముష్మేస్వాహేత్యథపక్వాజ్ఞువో
 త్యాయుష్టేవిశ్వతోదధదితిపురోనువా క్యామనూచ్యాయు
 రాతగ్నేహవిషకథియాజ్యయాజువోతి । బ్రహ్మజ్ఞా

నమితి బ్రహ్మచూకై న అగ్ని రాయుష్మానితి పంచభిః పర్యా
యైః । స్విష్టకృత్ప్రభృతి సిద్ధమాదేనువరప్రదానాదథా
గ్రేణాగ్నిం దధేత్ సంతేషు ముతతేషు నిదధాత్యాయుష్మ
అయుదా అగ్నే ఇతి ద్వాభ్యా మతైత్తదభిషేకం కరోతి
యాసుగంధారసావణా ఇతి చతస్పభిః ప్రత్యర్చం ప్రదా
నకలతేనాభిషేచతీంద్రాదిః । మేణ యాప్రాచీరితి చతస్పభిః
మచ్ఛందసమభిషేకం కరోతి । యాక్షి ద్వాభ్యా ఇతి ప్రదానకం
శతేషేణాభిషేచతి । అహతాని వాసాం సి పరిధాయాచ
మ్యాలంకృత్యాదిత్యముద్భిక్ష్య ఉద్వయంతమసస్పరి । ఉద
త్యం । చిత్రం । తచ్ఛతుదేవహితం । ఉదగాదయమా
దిత్య ఇతథై తేనై నపథాప్రత్యై త్యేణ కాం వెయాఘ్రిం వా
సమాస్తీర్యతస్యాం ప్రాజ్ఞుభిః ఉపవిశ్య సోవణే రాజతే తామ్రే
కాంస్యే వాపాతే । అజ్యమానీయ హిరణ్యం నిధాయ ని
మిల్యోన్మిల్యావేక్ష్య బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛతి । అథ రథ
మారుహ్య గ్రామం ప్రదక్షిణీకృత్య దుందుభిశ్చ జేన స్వస్తిసూ
క్తేన, గురవేవరందత్వా బ్రాహ్మణా సపూజాశిషోవాచ
యిత్యా దశపూర్వాదథాపరానాత్మానః । చై కవింశతింపు
నాతి పుత్రప్రాప్తే శ్చ షష్టివషణసహస్రాణి స్వగృహే
స్థిత్యా తమతిక్రమ్య బ్రహ్మణస్సాయుజ్యం సాలోక్యంచ
ప్రాప్నోతి త్యాహాథగవా బోధాయనః ॥

ఇతి బోధాయనోక్తః సహస్రచంద్రిదర్శిన
శ్చ తసంవత్సర జీవినశ్చ శతాభిషేకవిధిః.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్చతసంవత్సర తీవినశ్చశతాభిషేకవిధిః.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

85

స్కాందపురాణోక్తా

సహస్రచంద్రదశానేశతాభిషేకశాంతిః ॥

స్కాందే కేదారఖండే ॥—॥ అగస్త్యఉవాచ ॥ తీర్థా
భిషేకమాహాత్మ్యం శ్రుతంత్యత్తస్సవిస్తరం । భూయోహం
శ్రోతుమిచ్ఛామిమహా పుణ్యప్రదంనృణామ్ । యేనసర్వాణి
పాపాని మహాపాతకకాన్యపి ॥ వినశ్యంతిమనుష్యస్య యేన
దేవత్వమేష్యతి ॥ యేనసర్వేషుతీర్థేషుస్నాతాభవతిమా
నవః । తన్నైవదప్రయత్నైన శ్రోతుంకౌతూహలంహిమే ॥
స్కాందఉవాచ ॥—శ్రూయతామభిధాన్యామి పురాణందివ్య
ముత్తమమ్ ॥ శతాభిషేకకరణం మునిభిఃపరికీర్తితమ్ ।
పుణ్యంయశస్యంస్వగ్యంచసర్వసంవత్సరంనృణామ్ । దేవే
నాథితంపూర్వ మిదంకుంభసముద్భవ ॥ ద్విజై రవశ్యంకతా
వ్యంమాససాహస్రతీవిభిః ॥ దుర్లభంహిమనుష్యాణామశీ
త్యాయుఃకలాయుగే ॥ యశ్చాయుర్విష్ణుమాప్నోతి తేనక
ర్తవ్యమాదరాత్ ॥ అధునాత్రీక్రమంవత్సేశ్వణుకుంభ
సముద్భవ ॥ రూప్యేణకారయేద్రేఖాం తత్రపూజాంపృథ
క్పృథక్ ॥ ఏవంసహస్రింకతావ్యమాయురారోగ్యవృ
ద్ధయే ॥ లింగాకారంయథాకోశం శ్వేతవస్త్రేణకారయేత్ ॥
తండులైః పూరయేచ్ఛంద్రరేఖాంకృత్వాప్రయత్నతః ॥
కొశస్యోపరివిన్యస్య పూజయేత్కుంభ సంభవ ॥ బ్రాహ్మణః
క్షత్రియోవాపి వైశ్యశూద్రోపిసంకరః ॥ బ్రాహ్మణస్తుస్వ

యంకుర్యాద్విజై రన్యస్తుకారయేత్ । మాఘవాఫాల్గుషే
 వాపి మధోవామాధవేపివా ॥ శుక్లపక్షశుభదినే శుభవారే
 శుభోదయే । చంద్రితారాబలయుతే స్వజన్మదీపసేతథా ।
 కుర్యాదేతత్ప్రియత్నేన శతకుంభవిధింద్విజః । వృణీతవేద
 శాస్త్రజ్ఞాన్యత్విజ్ఞానియతేంద్రియాః ॥ వస్త్రాగ్రజ్ఞానగం
 ధాద్యైరర్చయేత్ ॥ పృథక్పృథక్ ॥ ఆచార్యంవరయే
 త్పూర్వం వేదవేదాంగపారగమ్ । శాంతిజ్ఞం శాంతమన
 సంసవత్సీకంద్విజోత్తమమ్ ॥ తమలంకృత్యమంత్రేణప్రార్థ
 యేద్భక్తిభావతః ॥ త్వంకురుష్యాభిషేకంమేపావనంపరమం
 శుభమ్ । శ్రీశిస్మృతివిధిప్రొక్తంభవేయంసుకృతీయతః ॥ గృహ
 స్యేకానదిగ్భాగేఫలపుష్పావళోభితమ్ ॥ చూతోదుఃఖరకా
 భాధ్యంమండపం కారయేద్బుధః । కలశస్థాపనంతత్రీస్వప్తి
 వాచనపూర్వకమ్ ॥ యావంతఋత్విజస్తత్రీతావదాయా
 మవిస్తరమ్ ॥ తన్మధ్యేవేదికాంకుర్యాత్ ప్రాదేశోన్నతభూ
 మికామ్ । భద్రాసనంచతన్మధ్యే కుర్యాదౌదుమృరం నవమ్ ।
 అరత్నిమాత్రంవిజ్ఞేయం యజమానస్యసర్వతః ॥ యావంత
 ఋత్విజస్తత్రీ కుంభాస్తావంతపవహి ॥ నదీజలైశ్చ శుద్ధైర్వా
 మంత్రైరేభిఃప్రపూరయేత్ ॥ సముద్రోత్తేష్ఠాశ్చత్యాది
 చతుర్భిర్యరుదైరపి ॥ సముద్రాంస్తేఋచావాహ్యమధ్యమే
 తుచతుముఖమ్ ॥ అధిదైవతథావిష్ణుం రుద్రంప్రత్యధి
 దైవతం । తత్తద్దైవత్యమంత్రేణపూజయేయురథత్విజః ।

తుచతుముఖమ్ ॥ అధిదైవతథావిష్ణుం రుద్రంప్రత్యధి
దైవతం । తత్తదైవత్యమంత్రేణపూజయేయురథర్హితః ॥

లోకపాలాదికాస్తత్రీషగ్రీభిమోక్తదేవతాః । వత్సరాయన
మాసతులవారపక్షతిథిక్రమాత్ ॥ నక్షత్రదేవతాశ్చాపి
తత్రావాహ్యానమర్చయేత్ — అత్రాశానకీయవిశేషః —
శతాభిషేకంవత్సామి శానకోహంద్విజన్మనాం । యదజ్జే
చేందుసాహస్రదశకనంతాయతెన్మదాం ॥ తదాత్తరాయణ
పుణ్యే పూర్వపక్షేశుభేదితే । సిద్ధయోగే స్వనక్షత్ర
జన్మవారయుతేధవా ॥ స్వజన్మదివసేవాపిగురౌశుక్రేవ్ర
కాశితే । పుణ్యాహంవాచయిత్వాగ్నిముఖంపూర్వవరాచ
రత్ ॥ అజ్యసోత్పవనంకృత్వా తతోగ్నోప్రాగుదగ్ధి ।
వీహ్యోదిధాన్యరాశౌతు తామ్రాన్వామృన్మయాంస్తథా ॥
శలకావధసంస్థాప్యబ్రహ్మవిష్ణోదికాక్రమాత్ । వస్త్రే
రాధౌదితానర్వాక గంధపుష్పేస్సమర్చయేత్ । అవా
హ్యామధ్యే బ్రహ్మణమధిపత్యధిదేవతే । విష్ణురుద్రా సమా
వాహ్యా పాలానింద్రాదికాస్తథా । తత్తదైవతమంత్రేస్తు
తత్తదైవా యథాకృమమ్ । ఏతేషుకలశేష్యద్భిగళంధ
పుష్పాదిభిస్తథా ॥ అర్ఘాదిదేవతాశ్చేవ పూజయేచ్ఛయథా
విధి । మాసనక్షత్రదేవానాంపూజాకార్యాప్రయత్నతః ।
అన్యేషామపిదేవానాం పూజనంచోగ్రశాంతివత్ ॥ అభ్య
చ్యుకజహుయాదగ్నావేతైశ్చాన్యైశ్చమంత్రితే ॥ ద్రవి
ణోదాస్సవితేతినవోనవోవిద్యున్నయా । ముంచామిత్వేతి
షడ్భగ్నిరాయుష్యంవర్చస్యమితి । శతంజీవేతిచద్వాభ్యాం
పిశంగభృష్టిమంభిరీణం । ఉలూకయాతుమితిచమంత్రేశ్చ

విద్యగృహాయుష్యంవర్చస్యమితి । శతఃశతేవేతిచద్యాభ్యాం
పిశంగభృష్టిమంభిరిణం । ఉలూకయాతుమితిచమంత్రైశ్చ

88

జుహూయాత్కమాత్ । సమిదాజ్యచరూనెవంప్రత్యేకం
సమసంఖ్యయా । తతఃస్విష్టకృతంహుత్వాహోమశేషంసమా
వయేత్ । ధద్రపీతేచోపవేశ్యతమ్కంభైరభిషేచయేత్ ।
హోమమంత్రైస్తథాన్వైశ్చ సూక్తేనపురుషేణచ । అర్చిం
గాభిఃపావమాన సూక్తేరన్వైశ్చకాంతికే ॥ స్నాత్వా
హతానివాసాంసి పరిధాయవిభూషితః ॥ పవిత్రపాణిరా
చాంతౌనవయజ్ఞౌపవీతవాః ॥ ఆకృష్టే నేతిచాదిత్యం విష్ణుం
దృష్ట్యాకృతాంజలిః । ఉదుత్యమిత్త్యుపస్థాయస్తుత్వాదేవంస
మాహితః ॥ సోవణంరాజతం తామ్రం కాంస్యంవాజ్ఞేనపూ
రయేత్ । కాంస్యస్యచపరీమాణంపలానాం పంచకంవిదుః ।
శతమానసువణేన సమ్మితంశతవాషికః ॥ స్వపాపంనాశ
యేత్ప్రంజ్ఞానాజ్ఞానకృతంతథా ॥ హిరణ్యంచక్షిపెత్పా
తేవస్త్రీణాచ్ఛాదయేత్తథా । యువంవస్త్రాణిమంత్రేణ
చాజ్యగంధాదిభిర్యతేత్ । హిరణ్యరూపభిర్యజ్ఞాహిరణ్యస
హితంఘృతమ్ । సమీక్ష్యదద్యాత్తత్త్రంశ్రోత్రీయశ్శాహ్నా
నాయద । గురవేదక్షిణాందద్యాద్దేనుంవస్త్రాద్యలంకృతమ్ ।
ఋత్విగ్నోదక్షిణాందద్యా దేవంవిత్రానుసారతః । ద్విగు
ణంబ్రహ్మదేదద్యాత్తదానీమేవదక్షిణామ్ ॥ తత్తత్కంఠంస
వస్త్రంచ ఋత్విగ్నృశ్చ ప్రదావయేత్ ॥ అన్యేభ్యస్త్రైవవి
ప్రేభ్యోదద్యాత్స్విణంస్వశక్తితః । న్యందనంశిబికాంవాపి
సమారువోశ్యమేవవా ॥ అభ్యచ్యేకవిధివచ్ఛాథ గజం
రాజాజ్ఞయాతతః ॥ పుత్రపౌత్రైస్సుహృద్భిశ్చ భృత్యైశ్చ

(12)

సహితస్తథా । కారయేత్తూర్యమోషేణ బ్రహ్మపీఠీ పరిదక్షిణం
 బ్రహ్మణానోభిజయేత్పశ్చాత్సహస్రంశతకంతథా । ఇదంధ
 న్యంయశస్యంచశాంతిపుష్టికరంతథా ॥ అయుష్యదంపుత్రీక
 రంమహాపాతకనాశనమ్ । దశపూర్వార్వాణ్యుపిత్రాదీన్ పుత్రా
 దీంశ్చతథావరాన్ । ఏకవింశకమాత్మానం వత్సీశ్చైస్సపునా
 తినః । సర్వదానేషుయత్పుణ్యం సర్వతీర్థేషుయత్పలమ్ ।
 తత్ఫలంసమవాప్నోతికర్తాకారయితాతథా ॥ స్వగృహలోకమ
 త్కర్మమ్యవిష్టులోకమవాప్నుయాత్ ఇతి ॥ - ॥ ఆత్రీస్కాందే
 విశేషః ॥ - ॥ అథాచార్యస్సమాదాయపాత్రీమౌదుమ్బరం
 నవమ్ । తస్మింశ్చతందులవీరీహిపీరియః గూశ్చతీలాంస్తథా ।
 అశ్వత్థౌదుమ్బరప్లక్షచూతన్యగ్రోధసంభవైః । త్వక్పల్లవైస్స
 మాయుక్తం యజమానస్యపూర్వతః । స్థాపయేత్తద్గురుః । పరి
 త్యజ్ముఖస్సాన్విదిప్తయైత్యృచా ॥ విభిత్వాసర్వతోభద్రీంత
 త్రీపాత్రీంనిధాయచ ॥ అలంకృత్యసమావాహ్య బ్రహ్మణం
 తత్ర పూజయేత్ । అష్టోత్తరసహస్రీంవా అష్టోత్తరశ
 తంతువా । యథాశక్తిజపెన్నానాహివామితిచమంత్రీకః ॥
 భద్రాసనంసమారోప్య ప్రాజ్ఞుఖంతంయతవ్రీతమ్ । నిషసా
 దేతిమంత్రేణ దధైకారభిమృశేద్గురుః ॥ సప్తవర్ణ సమాయుక్త
 నవౌదుమ్బరశాఖయా । అభిషిచ్ఛేద్గురుర్మంత్రేస్ససువణా
 పవిత్రయా । ఇమాఅపశ్శివతమాత్యనేనతృచేనచ । దేవస్య
 త్వేతియజుషా మహావ్యాహృతిభిస్తథా ॥ ఋత్విజౌప్యభిషిం
 చేయు మణంత్రేస్తత్తజ్జపాదికైః ॥ సహస్రాక్షేణమంత్రేణ

తేదీయజుషా మహా వ్యాహృతిభిస్తథా ॥ ఋత్విజౌప్యభిషిం
చేయు మంత్రైస్తతజ్జపాదికై ॥ సహస్రాక్షేణమంత్రేణ

90

సురాస్త్రామితి మంత్రితః ॥ సర్వేషువేదిమంత్రేణబ్రహ్మో
ద్యైశ్చవారుదై ॥ వైష్ణవైశ్చతథాసారైఃపావమాజ్ఞైశ్చ
సూక్తకై ॥ అభ్యషించన్సహస్రాక్షం యేనసప్తషణ్డయః
పురా ॥ తేనత్వామరిషించామఃపావమాన్యఃపునఃతుత్వామ్ ॥
భగంతేవరుణోరాజా భగంసూర్యోబృహస్పతిః ॥ భగమిం
ద్రైశ్చవాయుశ్చ భగంసప్తషణ్డయోదదుః ॥ యతైకేకేషు
దౌతాగ్గంసీమంతేయచ్ఛమూఢణి ॥ లలాటేకర్ణయో
రక్షోరావస్తద్భుంతుసర్వదా ॥ అపోహిష్ఠేతిమంత్రేణ
సర్వైశ్చమైరనుక్రిమాత్ ॥ అభిషిక్తుస్తతైమంత్రైశ్చ
జమానస్సముత్థితః ॥ దధ్నాచమధునాక్తాన్నందత్తంస్వాదిష్ఠ
యైత్యుచా ॥ అంగుష్ఠవర్మమాత్రైస్తద్భద్రద్యయైతిచభక్త
యేత్ ॥ పరిధాయాన్య వస్త్రుంచ స్వాచాంతోదానమాచ
రేత్ ॥ ఆచార్యంపూజయేచ్ఛక్త్యాగౌఢూవస్త్రైదిఢూషణైః ॥
ఋత్విగ్భ్యోధేనవోదేయాః ॥ హేమశృంగాదిఢూషితాః ॥
సువణణంవాతదర్శంవా దద్యాత్తైభ్యశ్చదక్షిణామ్ ॥ సభ్యాం
శ్చపూజయేద్భక్త్యా గౌఢూవస్త్రైదిఢూషణైః ॥ మృతపూ
ణణంకాంస్యపాత్రందద్యాత్సమ్యగ్విలోక్యచ ॥ గజాదియా
నమారుహ్యాకుర్యాద్ద్రామపదక్షిణామ్ ॥ కాహశీమూర్త్యని
నదైఃస్మృతగీతైస్సతాన్దవః ॥ వేదఘోషైశ్చవివిధైః వాదిత్ర
నినదేస్తథా ॥ గృహమాగత్యపయసాభోజయేద్భాగ్నిస్తా
దాంస్తదా ॥ దీనాననాథాంశ్చబంధూశ్చభోజయేత్ పద్ర
సాన్విత్తైః ॥ యపవమభిషిక్తసాన్వితౌక్రిధలోభవివణితః ॥